

ตำบลเขาใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2537 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้ช่วยเหลือราษฎรตำบลกกตูม ในด้านการพัฒนาการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนามาตรฐานการดำรงชีวิต และคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น การพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่าไม้ให้คืนสภาพ ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ต่อไป จึงพระราชทานพระราชดำริ ให้เปิดโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด มุกดาหาร บนเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 102,000 ไร่ โดยมีคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม เช่น ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กรมชลประทาน กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ฯลฯ ซึ่งควรแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตให้ สอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม จำนวน 4 เขต ดังนี้

เขตที่ 1 (เขตพัฒนาอาชีพเสริม) ได้แก่ พื้นที่ทางตอนบนบริเวณบ้านคำฝัก กูด บ้านसानแก้ว บ้านนาโคกสูง ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวงซึ่งปัจจุบันมีอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่ได้ ก่อสร้างและกำลังก่อสร้าง ปริมาณน้ำเก็บกักในอ่างเก็บน้ำต่างๆ เหล่านี้มีไม่มากไม่เพียงพอส่ง ช่วยเหลือให้ราษฎรทำการเพาะปลูกได้อย่างเต็มที่ ประกอบกับในปัจจุบันบ้านนาโคกสูงเป็นที่ตั้ง ศูนย์ศิลปาชีพพิเศษของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงควรกำหนดเขตที่ 1 เป็นพื้นที่ พัฒนาอาชีพเสริม เนื้อที่ประมาณ 400 ไร่

เขตที่ 2 (เขตพัฒนาการเกษตร) ได้แก่พื้นที่นอกเขตที่ 1 ลงมาทางทิศใต้ คือ บริเวณบ้านปากช่อง และบ้านนาหินกอง ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง ควรเร่งพิจารณาก่อสร้าง โครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยหอยและโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยพู่(ปัจจุบันสร้างเสร็จแล้ว) โดยกำหนด ขนาดความจุให้เก็บกักน้ำให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้มีน้ำเพียงพอส่งช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูก รวมทั้งสิ้นประมาณ 4,300 ไร่ ได้อย่างเต็มที่พื้นที่เขตนี้ควรจัดแบ่งเป็นแปลงๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรในเขตโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ ที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่มีที่ทำกินได้เข้าอยู่อาศัย โดยมีการจัดการในลักษณะเดียวกันกับ สหกรณ์การเกษตรหุบกระพง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

เขตที่ 3 (เขตพัฒนาการเกษตร) ได้แก่ บริเวณบ้านแก่งนางตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง ซึ่งปัจจุบันได้รับน้ำทำการเกษตรจากโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยทาอยู่แล้ว และจะ ได้รับน้ำจากโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่(ปัจจุบันสร้างเสร็จแล้ว) มาส่งเสริมการทำเกษตร เพิ่มเติมอีกแห่งหนึ่ง

เขตที่ 4 (เขตอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า) ได้แก่ พื้นที่ในเขตโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ ส่วนที่อยู่นอกพื้นที่พัฒนาเขตที่ 1-3 โดยจัดให้มีการรักษาป่าที่สมบูรณ์ ให้คงสภาพ สำหรับป่าที่ถูกทำลายควรทำการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพที่สมบูรณ์ต่อไป

เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2543 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายมัญญ มุกข์ประดิษฐ์ เลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) นายปราโมทย์ ไม้กลัด อธิบดีกรมชลประทาน พร้อมคณะประกอบด้วย นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ รองเลขาธิการ กปร. นายสมพล พันธุ์มณี ผู้ช่วยเลขาธิการ กปร. นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์ ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการฯ 2 นายวิศาล ไม้ตรี ยืนยง วิศวกรใหญ่ฝ่ายก่อสร้าง นายบุญธรรม ศิริชัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และนายเกียรติศักดิ์ สุขวัฒน์ สำนักกิจกรรมพิเศษ กรมชลประทานเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบบังคมทูลรายงานความก้าวหน้าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และขอพระราชวินิจฉัยในการดำเนินงานโครงการฯ ดังกล่าวซึ่งได้พระราชทานพระราชดำริสรุปได้ดังนี้

ในบริเวณนี้ได้มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำไว้จำนวนมากแล้ว มีน้ำพอสมควรก็ต้องเร่งดำเนินการทำระบบน้ำ เพราะเดิมที่ตรงนี้เป็นสีชมพู ราษฎรยากจนแต่การก่อสร้างระบบส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่เพื่อสนับสนุนพื้นที่การเกษตรของราษฎรในเขตจังหวัดมุกดาหาร นั้น เนื่องจากพื้นที่รับประ โยชน์แคบมากได้ประโยชน์เพียงข้างเดียว ระยะ 100 เมตร และยาวออกไปมาก ถ้าสร้างเป็นระบบท่อส่งน้ำจะสิ้นเปลืองงบประมาณสูงมาก นอกจากนี้จะทำให้ราษฎรไปบุกเบิกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณข้างท่อส่งน้ำด้วย ดังนั้นจึงควรพิจารณาปรับเปลี่ยนมาก่อนสร้างเป็นฝายแทน และส่งน้ำไปตามร่องห้วย และเก็บกักน้ำไว้หน้าฝาย ต่อจากนั้นก็ส่งไปช่วยพื้นที่การเกษตรได้ จะประหยัดประมาณมากกว่า ในเรื่องนี้ วิศวกรใหญ่ฝ่ายก่อสร้างแจ้งว่า ได้เตรียมการและดำเนินการไปแล้วบางส่วน งบประมาณก็ได้ รับอนุมัติแล้ว ทรงมีพระราชกระแสว่า งบได้แล้วก็คืนได้เอา ไปทำอย่างอื่นก็ได้ จากพระราชดำริข้างต้น จังหวัดมุกดาหารสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมด้วยส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จึงได้ร่วมกันดำเนินงานสนองพระราชดำริ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของราษฎรในพื้นที่โครงการฯ ดีขึ้นสมกับที่พระองค์ทรงห่วงใย

ข้อมูลตำบลกุดชุมอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

บริบทโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

1.1 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับสันเขาภูผาผึ้ง ภูโก๊ะ และภูผาแดง
ทิศใต้	ติดต่อกับสันเขาภูผาลาด และห้วยขาง เส้นแบ่งเขตอำเภอดงหลวง อำเภอกำชะอี และอำเภอเขาวง และอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับห้วยบางทราย ตามแนวอำเภอดงหลวง และอำเภอกำชะอี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ สันเขาภูโคกยักษ์ ภูดงบาก และภูบักมี ตามแนวเขตอำเภอดงหลวง อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 ภูมิประเทศ ภูมิประเทศและลักษณะทั่วไปในพื้นที่อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร มีสภาพแห้งแล้ง ก้นดง อีกทั้งราษฎรประสบปัญหาเรื้อรังแล้งยากจน และล่าช้าหลังในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.3 ที่ตั้งและขอบเขต โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ของจังหวัดมุกดาหาร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น จำนวนประมาณ 184,000 ไร่ ในเขตพื้นที่ของอำเภอดงหลวง และอำเภอกำชะอี ดังนี้

1.3.1 พื้นที่อำเภอดงหลวง มีขอบเขตครอบคลุม ตำบลกุดชุม จำนวน 11 หมู่บ้าน/ 2 ชุมชน ได้แก่

1) บ้านนาโคกสูง	หมู่ที่ 3	8. บ้านบางทรายทอง	หมู่ที่ 15
2) บ้านसानแัว	หมู่ที่ 4	9. บ้านนาหินกอง	หมู่ที่ 8
3) บ้านคำฝักกุด	หมู่ที่ 6	10. บ้านปากช่อง	หมู่ที่ 9
4) บ้านแก่งนาง	หมู่ที่ 7	11. บ้านศรีถาวรพนา	หมู่ที่ 12
5) บ้านแก่งนาง	หมู่ที่ 11	12. ชุมชนฟ้าประทาน	
6) บ้านสุขสวัสดิ์	หมู่ที่ 16	13. ชุมชนดงดี	
7) บ้านแก่งนาง	หมู่ที่ 13		

รวมพื้นที่ในตำบลกุดชุม จำนวน 102,000 ไร่

1.3.2 พื้นที่อำเภอกำชะอี มีขอบเขตครอบคลุม ตำบลบ้านค้อ จำนวน 3

หมู่บ้าน/ 2 ชุมชน ได้แก่

- 1) บ้านตาเปอะ หมู่ที่ 8
- 2) บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ 9
- 3) บ้านด่านช้าง หมู่ที่ 10
- 4) บ้านใต้ร่มพระบารมี
- 5) ชุมชนแก่งदै
- 6) ชุมชนคำเขิมป่าม

รวมพื้นที่ในตำบลบ้านคือ จำนวน 82,000 ไร่

รวมพื้นที่โครงการฯ ทั้ง 2 อำเภอ จำนวน ๑๘๔๐๐๐ ไร่

แผนภาพที่ 7 แผนที่อำเภอคำชะอี

1.4 ประชากร

ประชากรในพื้นที่โครงการฯ รวมทั้งสิ้น จำนวน 8,718 คน แยก
เป็น ชาย จำนวน 4,496 คน หญิง จำนวน 4,222 คน มีหลังคาเรือน 2,165 ครัวเรือน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรอำเภอคำชะอี

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	เพศ		รวมทั้งสิ้น
		ชาย	หญิง	
1.	บ้านนาโคกสูง	163	146	309
2.	บ้านसानเว้	234	221	455
3.	บ้านคำผักกูด	306	274	580
4.	บ้านแก่งนาง ม.7	492	465	957
5.	บ้านแก่งนาง ม.11	320	294	614
6.	บ้านแก่งนาง ม.13	413	384	797
7.	บ้านบางทรายทอง	332	285	617
8.	บ้านนาหินกอง	318	333	651
9.	บ้านสุขสวัสดิ์	283	252	535
10.	บ้านปากช่อง	396	363	759
11.	บ้านศรีถาวรพนา	114	109	223
	1. ชุมชนฟ้าประทาน	119	110	229
12.	บ้านตาเปอะ	319	268	597
13.	บ้านด่านช้าง	270	248	518
14.	บ้านโนนสมบูรณ์	332	372	704
15.	บ้านใต้ร่มพระบารมี			
	15.1 ชุมชนคำเบ็ญป๋าม	85	98	183
	15.2 ชุมชนแก่งदै			
	รวม	4,496	4,222	8,718

1.5 ด้านสังคม

โครงสร้างทางสังคม ประกอบด้วยชนพื้นเมืองหลายเผ่าพันธุ์ที่สำคัญ ได้แก่ ชาวไทยเชื้อสายข่า ร่องลงมา ได้แก่ ไทยอีสาน และภูไท ภาษาที่ใช้ได้แก่ ภาษาข่า, ไทยอีสาน และภูไท มีความเข้าใจภาษากลางในระดับพูด อ่าน เขียน ฟัง คิดเป็นร้อยละ 70 % ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

1.6 ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลักพื้นที่ที่ปลูกมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย,ยางพารา รองลงมาได้แก่ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย หัตถกรรม

1.7 ด้านการศึกษา

ในพื้นที่โครงการฯ มีสถานศึกษาแยกเป็นระดับประถมศึกษา จำนวน 10 แห่ง และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 3 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง คือโรงเรียน กกตุมประชาสรรค์ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยฯ ตั้งอยู่ที่บ้านศรีถาวรพนา หมู่ที่ 12 ตำบลกกตุม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

1.8 ด้านการสาธารณสุข

มีสถานีอนามัยในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สถานีอนามัยบ้านसानแ้ว สถานีอนามัยบ้านแก่นาง สถานีอนามัยบ้านตาเปอะ โรคที่พบมากที่สุด ได้แก่ โรคทางเดินอาหาร โรคทางเดินหายใจรองลงมาได้แก่ โรคกล้ามเนื้อและโรคคอกพอก เป็นต้น

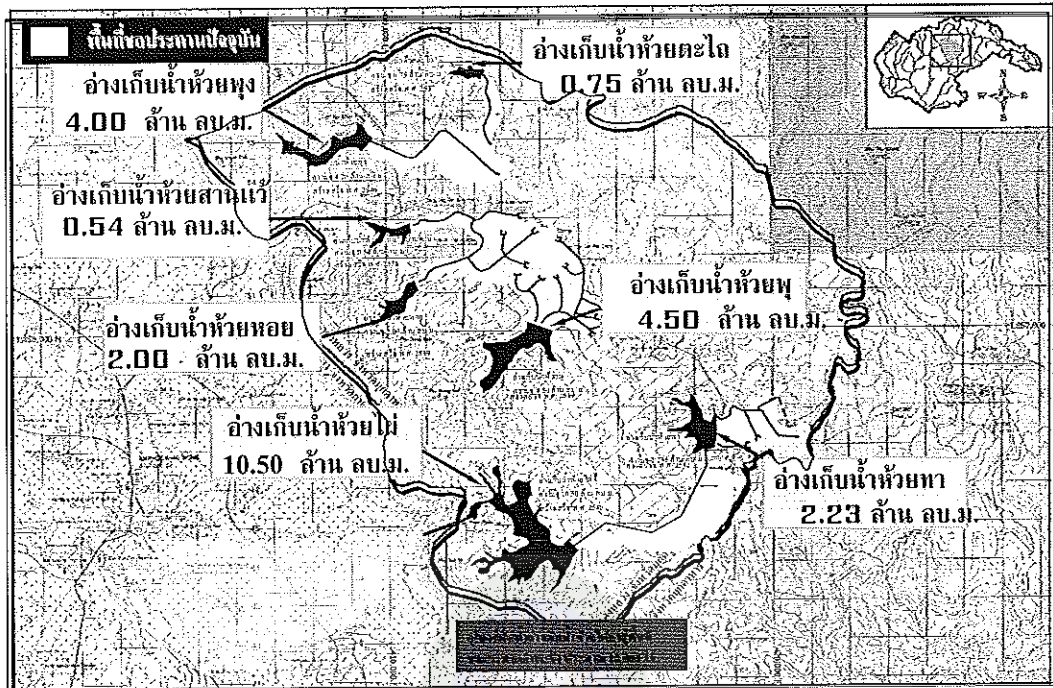
1.9 ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำสำหรับการเกษตร,การอุปโภค,บริโภค โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ จำนวน 8 แห่ง ความจุ 25.18 ลบ.ม. ครอบคลุมพื้นที่การเกษตร จำนวน 8,600 ไร่ อ่างเก็บน้ำในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 8 อ่าง ดังนี้

ตารางที่ 2 อ่างเก็บน้ำในพื้นที่โครงการลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน

แหล่งน้ำ	ความจุ (ลบ.ม.)	จำนวนพื้นที่การเกษตรที่ได้รับน้ำ (ไร่)
1. อ่างเก็บน้ำห้วยไผ่	10.50	1,200
2. อ่างเก็บน้ำห้วยพุง	4.00	1,200
3. อ่างเก็บน้ำห้วยตะไถ	0.75	400
4. อ่างเก็บน้ำบ้านसानแ้ว (ห้วยค้ำ)	0.54	500
5. อ่างเก็บน้ำห้วยทา	2.73	1,200
6. อ่างเก็บน้ำห้วยพู่	4.50	2,700
7. อ่างเก็บน้ำห้วยหอย	2.00	1,300

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แผนภาพที่ 8 โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลักพื้นที่ที่ปลูกมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา รองลงมา ได้แก่ อาชีพเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย หัตถกรรม

เมื่อ กรกฎาคม 2540ฯ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ องคมนตรี จุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ประธานโครงการฯ ได้ประสานขอสนับสนุนไปยังผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อให้สนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริและต่อมาคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการฯ (กปร.) จึงได้มีคำสั่งที่ 1/2540 ลง 23 กรกฎาคม 2540 มอบหมายให้กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนดำเนินการ ดังนี้

1. เป็นศูนย์ประสานงานในการดำเนินการประสานการปฏิบัติระหว่างประชาชนกับส่วนราชการและส่วนราชการด้วยกันเอง

2. การเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ

3. การป้องกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและฟื้นฟูสภาพป่า

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ได้มอบหมายภารกิจให้ปฏิบัติ 3 ประการ ดังนี้

1. การป้องกันและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติด

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

3. การปฏิบัติงานด้านมวลชนสัมพันธ์

การจัดกำลัง ศูนย์ประสานงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ดังนี้ นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 12 นาย ตำรวจชั้นประทวน จำนวน 21 นาย โดยจัดกำลังพลจากกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนต่าง ๆ ดังนี้

1. กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 231	จำนวน 4 นาย
2. กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 232	จำนวน 1 นาย
3. กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 233	จำนวน 1 นาย
4. กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 234	จำนวน 25 นาย
5. กองกำกับการตำรวจตระเวนชายที่ 23	จำนวน 2 นาย

สรุปโดยภาพรวม จากการดำเนินงาน โครงการที่ผ่านมา นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้กับโครงการ ๔ ศูนย์ประสานงาน โครงการ ๔ ร่วมกับ จังหวัดมุกดาหาร อำเภอดงหลวง อำเภอคำชะอี กปร. ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริ ตั้งแต่ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ๐ จวบจนปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎรในเขตพื้นที่โครงการ ๔ ซึ่งในภาพรวมราษฎรมีความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพ และกลุ่มระบบสหกรณ์ ได้รู้จักระดมทุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และรู้จักการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำลำธารให้กลับมาสมบูรณ์อีกครั้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยแนวทางพัฒนาดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

คงพัชร ไร่ศรี (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาระดับความพึงพอใจและปัจจัยที่มีผลต่อ แนวทางพัฒนา ต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ต่อการให้บริการด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า 3 ด้าน คือ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านระบบการให้บริการและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการศึกษาพบว่าประชาชน ผู้มารับ บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและมีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท จาก การศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลนาป่าพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาป่า ในด้านการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สุนทร น้าชื่น (2549 : บทคัดย่อ) แนวทางพัฒนาในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเทพารักษ์ จังหวัดสมุทรปราการ ด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะงาน ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และด้านความมั่นคงก้าวหน้า ประชาชนที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเทพารักษ์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 92 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเทพารักษ์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการปกครองบังคับบัญชา รองลงมา ได้แก่ ด้านความมั่นคงและก้าวหน้า ด้านค่าจ้างและสวัสดิการ ด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานและด้านลักษณะของงานตามลำดับ

เนตร หงส์ไกรเลิศ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาระดับแนวทางการพัฒนาของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าตลาด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาผู้ที่มารับบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 30 - 39 ปี ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพค้าขาย จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกครัวเรือนน้อยกว่า 10 คน โดยเฉลี่ย 5 คนต่อครอบครัว ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 4,001 - 8,000 บาท ระยะเวลาที่อยู่ในเขต อบต. ท่าตลาด น้อยกว่า 10 ปี โดยเฉลี่ย 14 ปี ความพึงพอใจในการบริการของผู้มารับบริการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านกระบวนการให้บริการ พบว่าได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความพึงพอใจในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน โดยเฉลี่ย 3.54 หรือคิดเป็นร้อยละ 71

วิศิรา คงเดิม (2550 : บทคัดย่อ) แนวทางการพัฒนาของประชาชนต่อการให้บริการ ของสำนักงานประกันภัยจังหวัดพังงาจากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนผู้ที่เข้ามาติดต่อขอใช้บริการกับสำนักงานประกันภัยจังหวัดพังงา โดยการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ใช้บริการ ของสำนักงานประกันภัยจังหวัดพังงา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26 - 35 ปี จบการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง และมีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท มีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานประกันภัยจังหวัดพังงา ในภาพรวม อยู่ในระดับพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ทั้ง 5 ด้าน โดยประชาชนมีความพึงพอใจในด้านข้อมูลข่าวสารเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกระบวนการ เป็นอันดับที่สองสามและสี่ตามลำดับ ส่วนด้านสถานที่เป็นอันดับสุดท้าย

ชินวูลิ ตั้งวงษ์เลิศ (2550:บทคัดย่อ) แนวทางพัฒนาของประชาชนต่อการ รับประทานบริการ ในสถานีดำรง ในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 9 จากกลุ่มผู้ใช้บริการในสถานีดำรง ในเขตนครบาล 9 จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุ 21 - 30 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับการศึกษามัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.และปริญญาตรี มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท โดยมาติดต่อราชการที่สถานีดำรงนครบาลมากที่สุด คือ แจ้งความเอกสารหายหรือแจ้งความเป็นหลักฐาน ส่วนใหญ่จำนวนครั้งที่มาติดต่อที่สถานีดำรงในระยะเวลา 1 ปี จำนวน 1 - 5 ครั้ง แนวทางการพัฒนารายงานไม่แตกต่างกันและมีความพึงพอใจในระดับมากเรียงลำดับ คือ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ และด้านการตอบสนอง ส่วนด้านรูปลักษณ์พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ปิยะพงษ์ สวัสดิ์ (2550 : บทคัดย่อ) แนวทางพัฒนาของประชาชนที่มีต่อการให้บริการ ของที่ทำการปกครองอำเภอ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จากประชากรที่มาใช้บริการ จำนวน 400 ราย ผลการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 36 - 50 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง โดยมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 5,001 - 10,000 บาท ซึ่งความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของที่ทำการปกครองอำเภอ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ พบว่า มีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ คือ ปัจจัยด้านค่าธรรมเนียม ปัจจัยด้านพนักงาน ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

อุทาน จิตจำนงค์ (2551:บทคัดย่อ) แนวทางพัฒนาของผู้รับบริการที่มีต่อการบริการ ของสำนักงานบังคับคดีจังหวัดนครปฐม เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามจากประชาชน ที่มารับบริการจากสำนักงานบังคับคดีจังหวัดนครปฐม จำนวน 240 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการมีแนวทางพัฒนาปัจจัยคุณภาพการบริการของสำนักงานบังคับคดีจังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ในระดับมาก ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจเฉลี่ยในระดับมาก เรียงลำดับ คือ ด้านการรับประกัน ด้านความรวดเร็วในการตอบสนองลูกค้า ด้านการเอาใจใส่ลูกค้า เป็นรายบุคคล และด้านความเชื่อถือและไว้วางใจได้ ส่วนปัจจัยคุณภาพการบริการด้านสิ่งที่สัมผัสได้ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และสำนักงานบังคับคดีจังหวัดนครปฐม สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้น ได้แก่ สถานที่ตั้งสำนักงาน ที่จอดรถ พื้นที่ใช้สอย ป้ายบอกทิศทาง เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ให้บริการ

นิทัศน์ กับเป็ง (2551 : บทคัดย่อ) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยทำการศึกษาจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน ผลการศึกษามีดังนี้ คือ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนมีประสิทธิผลในการดำเนินงานโดยรวมค่อนข้างสูง โดยประชาชนสามารถแยกแยะผลงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้ เกิดประโยชน์และตรงตามความต้องการของประชาชนในระดับที่ดี โครงการในหน่วยงานนั้นสามารถเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนงาน และในแต่ละโครงการนั้นมีการดูแล ซ่อมแซม และติดตามผล ภายหลังเสร็จสิ้นโครงการได้เป็นอย่างดี ในการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนนั้นพบว่า ประชาชนจังหวัดลำพูนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนในระดับหนึ่ง แต่ยังมี ความพึงพอใจน้อยในเรื่องความล่าช้าในการแก้ไขปัญหา

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แคทซ์ อิลิฮู และแบรนด้า แดเนท (Elihu Katz and Brenda Danet, 2546 : 18)

กล่าวถึงหลักการให้บริการขององค์การแบบราชการที่ให้บริการประชาชน โดยยึดหลัก 3 ประการ ดังนี้ 1) การติดต่อเฉพาะด้าน (Specificity) หมายความว่า การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ำกับเจ้าหน้าที่องค์การที่เป็นทางการนั้นจำกัดเฉพาะเรื่องงานเท่านั้น ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่อำเภอไม่มีหน้าที่ไปสนใจซักถาม ผู้รับบริการที่มาขอสำเนาทะเบียนบ้านว่า เรียนหนังสืออยู่ที่ไหน สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้หรือไม่ เพราะการกระทำเช่นนี้เป็นเรื่องส่วนตัวนอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ขององค์การ 2) การปฏิบัติโดยสม่ำเสมอภาคเท่าเทียมกัน (Universality) หมายความว่าองค์การจะปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความเป็นธรรมใครมาติดต่อก่อนก็ได้รับบริการก่อน เช่น การเรียกเก็บภาษี ถ้าคน 2 คน มีเงินใจต่าง ๆ เหมือนกันทุกอย่าง สรรพากรจะต้องเรียกเก็บภาษีเท่ากัน นั่นคือประชาชนหรือผู้รับบริการจะได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันจากองค์การ เจ้าหน้าที่องค์การจะต้องให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ รูปร่าง หน้าตา และ 3) การวางตนเป็นกลาง (Affective Neutrality) หมายความว่า ต้องไม่เอาอารมณ์ส่วนตัวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับงาน การปฏิบัติต่อผู้รับบริการต้องเป็นไปโดยสงบ โดยหลักการและเหตุผล เจ้าหน้าที่องค์การต้องไม่ขู่ตะคอก แสดงอารมณ์เสีย หรือทะเลาะเบาะแว้งกับลูกค้ำหรือไม่มีหน้าที่ไปแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องส่วนตัวของผู้รับบริการ

ฮักซิก ลี, ยองกิ ลี และดองเกอญ ยู (Haksik Lee, Yongki Lee, and Dongkeun Yoo, 2000 : 3) ได้ศึกษาปัจจัยของคุณภาพบริการที่รับรู้ได้และความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ ซึ่งศึกษาใน 3 เรื่องเกี่ยวกับคุณภาพบริการที่รับรู้ได้ ได้แก่ การเปรียบเทียบรูปแบบที่มีช่องโหว่กับรูปแบบการปฏิบัติงาน สสำรวจทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลระหว่างคุณภาพบริการและความพึงพอใจ และตรวจสอบอิทธิพลในบางด้านของคุณภาพการบริการที่แตกต่างไปจากชนิดของอุตสาหกรรมบริการ กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงงาน 3 โรง เครื่องมือที่ใช้คือ การสัมภาษณ์ บน

สมมติฐานที่ว่า รูปแบบการปฏิบัติงานมีคุณภาพเหนือกว่ารูปแบบที่มีช่องโหว่ ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพบริการที่รับรู้ได้เป็นสิ่งที่มาก่อนความพึงพอใจ และสุดท้ายสิ่งที่มีตัวตนสัมผัสได้เป็นปัจจัยที่สำคัญกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือ

เจเน็ต เอ็ม. เคลลี่ และเดวิด สวินเดล (Janet M. Kelly and David Swindell, 2002 : 5) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีการวัดที่หลากหลายต่อการประเมินการบริการของเทศบาลเกี่ยวกับการวัดการปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์กัน และความพึงพอใจของประชาชน นอกเหนืออำนาจตามกฎหมาย และเสนอว่าการประเมินคุณภาพการบริการควรใช้การวัดการปฏิบัติที่หลากหลายทั้งในส่วนของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ และควรสำรวจแง่มุมต่าง ๆ ของแนวทางพัฒนาของประชาชนและรูปแบบของแนวทางพัฒนาในชุมชน และควรเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการวัดผลงานธุรการและการยอมรับของประชาชน การวิเคราะห์แนวทางพัฒนาของประชาชนในเทศบาลและข้อมูลการปฏิบัติงานพบว่าผลของการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเป็นประโยชน์ต่อผู้จัดการ ในการปรับการปฏิบัติการเพื่อวัดผลคุณภาพการบริการของเทศบาล อย่างไรก็ตาม การทำความเข้าใจความรู้สึก ของประชาชนต้องใช้มุมมองที่แตกต่างไปจากมุมมองเดิมที่ใช้วัดการปฏิบัติงานบริการ

เจ. โจเซฟ ครอนิน จูเนียร์, มิเชล เค. เบรดี และจี. โทมัส เอ็ม ฮิลท์ (J. Joseph Cronin Jr., Michael K. Brady, and G. Tomas M. Hult, 2000 : บทคัดย่อ อ้างอิงใน อุทาน ทะแพงพันธ์, 2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินผลกระทบของคุณภาพ คุณค่า และความพึงพอใจของลูกค้า บนแนวโน้มพฤติกรรมของลูกค้าในสภาพแวดล้อมด้านการบริการ พบว่า การประเมินเชิงทดลองของการแข่งขันด้านการบริการได้รับการพิจารณาว่ามีผลโดยตรงกับแนวโน้มพฤติกรรมที่แตกต่างกันของผู้ใช้บริการ ผู้ศึกษาได้ศึกษาทฤษฎีการตลาดด้านการบริการและการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องี่ระบุกับอุตสาหกรรมด้านการบริการที่วิ กูณ ผลที่ได้ก็คือคุณภาพการบริการคุณค่าของการบริการ และความพึงพอใจอาจจะเกี่ยวข้อง โดยตรงกับแนวโน้มพฤติกรรมของลูกค้าเมื่อตัวแปรเหล่านี้ทั้งหมดถูกพิจารณาร่วมกัน และผลทางอ้อมของคุณภาพการบริการ และคุณค่าช่วยยกระดับผลกระทบต่อแนวโน้มพฤติกรรม

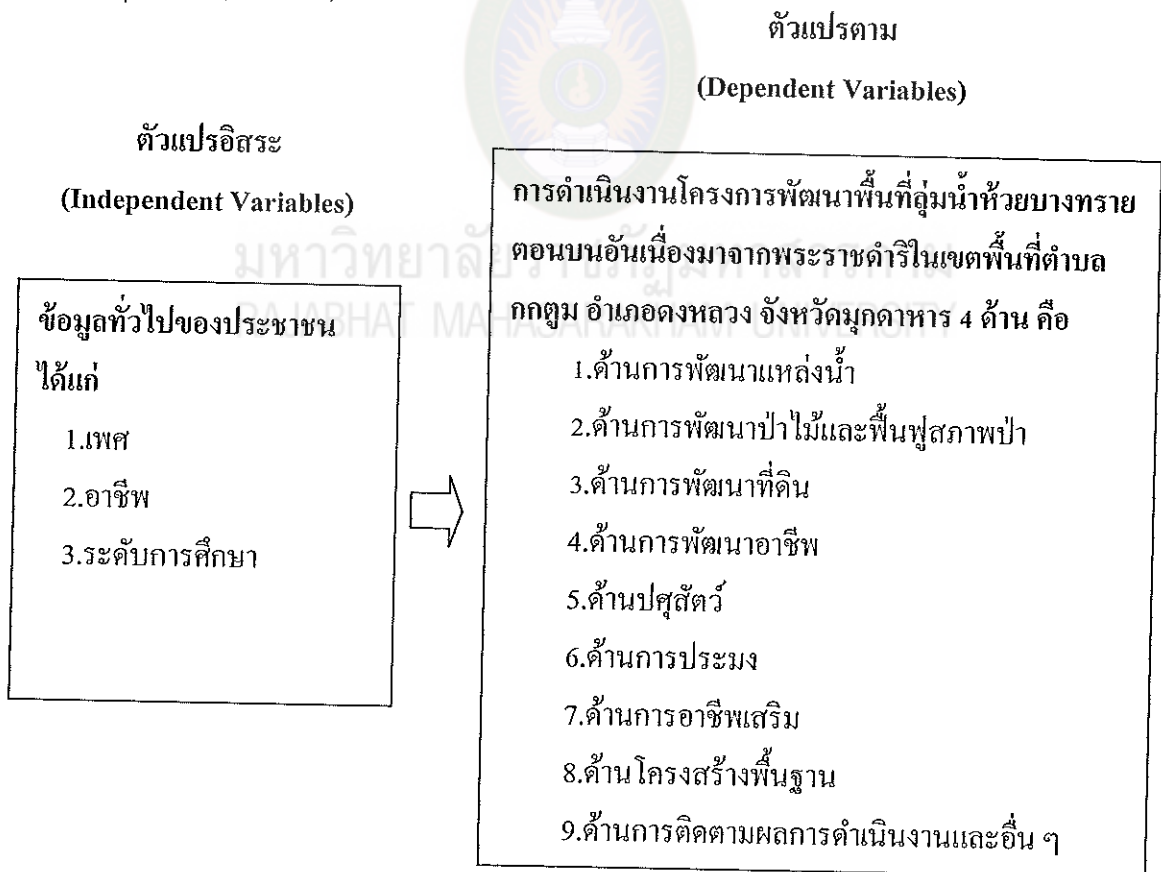
จี. เอส. ซูเรชจันทรา, จันทรานิจิรัญ, และ อาร์. เอ็น. อนันทรามา (G.S. Sureshchandar, Chandrasekharan Rajendran, and R.N. Anantharama 2002 : 363 - 379) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการและความพึงพอใจของลูกค้า การจัดการกับปัจจัยเฉพาะ โดยปรับวิธีการจัดการและมีมุมมองในเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ในโครงสร้างแบบหลากหลาย เช่นเดียวกับในด้านคุณภาพการบริการที่ใช้ปัจจัยที่เป็นชุดเดียวกัน และด้วยหัวข้อที่สอดคล้องกันในการปฏิบัติงานให้บริการ ซึ่งบนพื้นฐานของแนวคิดนี้ การเชื่อมต่อระหว่างคุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ได้ถูกตรวจสอบ

ผลปรากฏว่า ทั้งสอง เรื่องเป็นอิสระจากกัน แต่มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีนัยว่า การเพิ่มในเรื่องหนึ่งดูเหมือนว่าจะนำไปสู่การเพิ่มในอีกเรื่องหนึ่งด้วย

สเตเฟนส์ (Stephens, 2004 : 1640 - A) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในการทำงานกับแนวทางพัฒนาในการปฏิบัติงานของพนักงานในมหาวิทยาลัยตอนเหนือของรัฐฟลอริดา กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานประจำ จำนวน 939 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตุม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดมุกดาหาร, 2553 : 2)

แผนภาพที่ 9 กรอบแนวคิดในการวิจัย